

Atarman-çaparmán / hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy

написано kitapcy | 26 январа, 2025

Atarman-çaparmán / hekaýa ATARMAN-ÇAPARMAN

Towşan köpeltmek, “Hoşboý ys” sabyn kärhanasynyň ýaş direktory Narsiso Diasy hemişe-de gyzyklandyrýardy.

-Siňekler ýal-a köpelyärler, käbirlerem owlagyň agramyna barabar bolýar. Ýekeje ýetmezçilikleri – iýermenligi, ýöne herki janaweriňem birje kemçiligi bolmaly ahyry.

Narsiso Diasda, çagalygyndan her bir ädiminde ýolbaşçynyň, guramaçynyň hem-de işewür adamyň zehini görünýärdi. Birinji gezek çokundrylan gününde ol, ejesiniň ertirlik üçin etli gutapjykdyr biskwit satyn alýan süýjülik aşpezinden şol günki gazanjynyň on göterimini özüne talap etdi.

-Madridde Süýjülikhanalar depme-dykyn,-diýip ol, “Hanyň Pompaduryň posasynyň” hojaýynyna aýtdy:-pikirem etmän, birinji çokundyrma gelyän çagalar welin, üýşüp ýatanok. Onsoňam men ejeme: “eziz ejemjan, men “Allanyň bagynda” bişýän çişme hem egremçe kökeleri gowy görýän-dä, olar has gyzarypjyk bişen, özem has tagamly ysy bar” diýäýdigim, ýeterlik bolar. Özüňiz düşüňäňiz, munuň maňa hiç hili kynçylygy ýok. Isledigim bes...

“Hanyň Pompaduryň posasynyň” hojaýyny, don Senon Matraka, bihaýa, öň salgyt ýygnaýjy bolan, hatda, gybatkeş dillere ynansaň, bir gezek jelladyň wezipesinem ýerine ýetirip gören kişi, ýaşajyk Narsisony ýakyp-ýandyryp kül ediji nazar bilen parran böwüsdü, emma onuň on göterimini welin berdi.

-Bar balajyk, sen daşa daňsalaram hor bolmarsyň.

-Alada etmän, jenap.

Bu geleşikden soň, ilkinji çokundyrma günü ýaşajyk Narsisonyň

senagata hem-de söwda mähri gitdi, bizň öňem aýdyşymyz ýaly, eýýäm ýaşlykdan başlap ol sabyn kärhanasynyň başlygy boldy.

Indem onuň ýeke pursadam işlemegini bes etmeýän beýnisi, towşan köpeltmegiň meýilnamasyny eýläk-beýläk öwrüp-çöwrüp görýärdi. Narsiso, nädibem bolsa täze başlangyjyna, birinji nikasyndan on dört, ikinjisinden ýigrimi üç çagasy bolan öňki žandarm don Trinidad Raponsony çekmegiň kül-külündedi.

“Don Trinidad,” diýip Narsiso oýlanýardy: “dogurdaganlygyň geň-enaýylygyny görkezdi. Çak edýän, towşanlar onuň bilen ruhy bäsdeşligiň hatyrasyna, özlerini gowy alyp bararlar hem-de samsyk hokga goparmazlar. Başlyklaryň öz derilerinde bolup gören bolmaktary, işgärleriň ylhamyna ylham goşýar we olaryň kalbyny şadyýan saklaýar”.

Haçan-da Narsiso öz etsem-petsemelerini paýlaşanda, täze telekeçilik don Trinidad altyn çeşmesi bolup göründi.

-Men pikir edýän, siz bu pişede depe-depe pul gazanyp bilersiňiz. Men minnetdarlyk bilen tekliپ edilen wezipäni kabul edýärim, onsoňam gol gowşuryp, işsiz oturmağam düýbünden halamok.

Raposo bilen Narsiso, meýilnamanyň soňkuja jikme-jikliklerini maslahatlaşmak bilen duşuşdylar-da, birnäçe günden soňam täze kärhanalaryny “Kunikopolis” diýen at bilen bellige aldyrdylar. Ilki bilen olar birnäçe towşan jübtüni satyn alyp, olary ýataga saldylar, şonda-da Narsiso, don Trinidad çuňňur duýguly nutuk bilen ýüzlenip, ony bazarda we sergilerde belent buýsanjyň özeni boljak, towşanlaryň iki sany görnüşini ösdürip yetişdirmek babatda janyňy aýaman işlemäge çagyrdy. Towşanlaryň bir görnüşi, don Narsisoň çişik daýzasynyň şanyna “Huana daýzajanyň etlegi”, ikinjisi bolsa, don Trinidadyň hormatyna “žandarm Raposonyň dogragany” diýlip atlandyrylar. Don Trinidad oňa gysgajyk minnetdarlyk bildirensoň, “Kunikopolis” işlemäge başlady.

Biraz wagtdan soň, “Hanym Pompaduryň posasynyň” hojaýyny, don Senon Matraka, öň nijema göjeklenen serçe, sabyn kärhanasyndaky Narsisonyň iş otagyna geldi-de, diýdi:

-Gulak assasana Narsisin jan, oglum, men seni köp ýyldan bäri tanaýan. Seniň menden on göterimi garagyma basyp alan ilkinji çokundyrma gününden bäri, men elmydama-da seniň atarman-çaparman ýigitdigiňi, seniň gaty ösjekdigiňi ýanjap gelýärim.

-Haýyş edýän, Matraka, birneme gysgarak aýdyp bolanokmy, men juda işli.

-Onda iki agyz sözde aýtsam, oglum, maňa “Huana daýzajanyň etlegi” görnüşinden birnäçe sany towşan gerekdi.

-Köpeltmek üçinmi?

-Ýok, ýok. Maňa ördekli gutapçalardan birnäçe ýüz sanysyny sargyt etdiler. Ýöne onuň içine towşan etini salmak maňa has düşewüntli boljak. Saňa olaryň bahasyny nagt töleýän.

-A tagamyny nätjek?

-Biynjalyk bolma, bu meniň öz işim. Tagamynyň bildirmezligi üçin üwelen ete gummiarabik (akasiýa agajyndan mum) bilen birküç damja-da smorodina şiresi goşulýar. Onsoň hakyky ördek eti bolýar duruberyär, hiç kimem saýgaryp bilenok. Onsoňam indi men üwelen ete birazajyk içiňi sürýän köküň külkesinem goşýan. Öňler müşderileriň haýsam bolsa biri içegesiniň düwülmesinden ölýärdi, ýöne meniň ete sürgi kökünü garyp ugralym bári hemme zat gülala-güllük. Müşderileriň käbirleri, hatda semreýärem.

-Ýagşy. Size näçe sany towşan gerek?

-Hymm, aýdaly, ýigrimi baş sany. Pikir edýän, maňa ýeterlik bolar.

-Bahalar-a bilýänsiňiz-le?

-Bilýän.

-Örän oňat. Puly orta taşlaýaňyz-da, towşan almaga haçan isleseňiz geläýýäňiz. Ýöne, bilip goýuň Matraka, şunuň ýaly ýagdaýlarda, syry gizlin saklamak üçin adatça öňki bahaň üstüne onuň on göterimini goşmaça alýarlar. Biziň ömrümüzde hemme zat pula durýar. Jemagatyň ördegiň deregine towşan iýýändigini bilmezligi üçin, size on göterim artykmaç tölemek bähbitlimikä diýýän.

-Dagy näme!

Don Senon Matraka, bolmalysy ýaly töledi-de, towşanlary alyp, özünüň ördekli gutapçalaryny taýýarlady. Narsiso ony özüne maýyl etdi.

Žandarm Raposo öz başlygynyň başarnyklary barada dostlary gürrüň berýärkä, buýsanç bilen joşýardy:

-Bäh bu don Narsisonyň atarman-çaparmandygyny! Siz ondan soraýarsyňyz: don Narsiso, eýýäm on iki zaňyny kakdymy? Ol jogap berýär: hawa, eýýäm on iki we on göterim, size mälüm bolşy ýaly, bu bolsa bolýar 1,20. Nähili berekella ol, hiç haçanam awuny aldyrmaz!

Žandarm Raposonyň dostlary oňa guwanç bilen garaýarlar. Don Narsiso ýaly şeýle ýeser bilen işlemek – sypatyňa beýiklik

çaýýar.

-Girdejili işleri oýlap tapaýysyny dagy diýsene! Ine bu ýerde onuň dünýäde-de deňi-taýy ýokdur, hatda, ýankilerem (ABŞ-lylaryň ýaňsyly atlandyrylyşy), oňa deňleşip bilmezler! Bir işi ýola goýdy – me saňa! – eýýäm ikinjiniň üstünde kelle döwüp ýör. Men ynanyan, don Narsiso millioner bolar, ine görüň duruberiň! Men gepe çeper däl, eger-de men owadan gürlemegi başarsamdym!

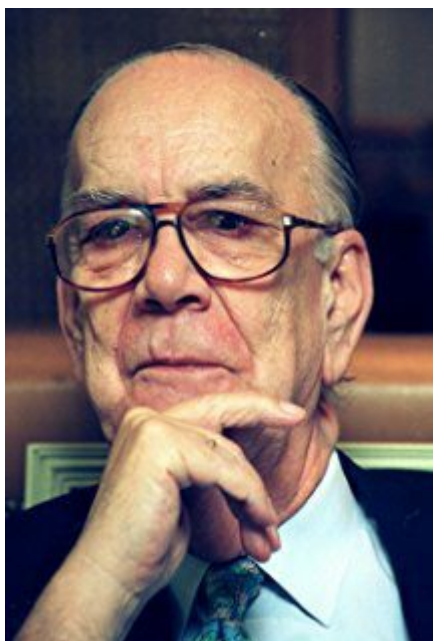
Žandarm Raposonyň myhmanlary bahyllyk bilen dem alýarlar.

-Şeýle ýaşam bolsa, eýýäm öküzi şahyndan ýapyşyp, nogtalaýşyna serediň-ä.

-Ine, ine. Hut şolam men haýrana goýýar!

-Diňläňsene, Raposo, siz onuň başyny başlajak haýsam bolsa bir täze işine meni hödürläp, maňa howandarlyk ediňsene. Pikir edýän, şeýle adam bilen işleşmek, diňe lezzet bolmaly.

© *Kamilo Hose Sela*

Kamilo Hose Sela, 1916-njy ýylyň 11-nji maýynda Ispaniýanyň Padron şäherinde doglup, 2002-nji ýylyň 17-nji ýanwarynda aradan çykan, meşhur ispan ýazyjysy hem dramaturgydyr. Ol, 1989-njy ýylda “ynsan kemçiliklerini duýgudaşlyk hem mähribanlyk bilen şekillendirýän çuňňur hem güýçli kyssasy üçin”, edebiýat boýunça Nobel baýragynyň eýesi bolýar.

K.H.Sela meşhurlyk getiren romany “Paskuale Duarteniň maşgalasy” 1942-nji ýylda ýazylypdyr. Bu roman Ispaniýadaky raýatlyk urşunyň ezýetlerine, elhençliklerine hem-de bir halkyň adamlarynyň birek-birege garşy barlyşyksyz göreşine

bolan meñzetme-ýañzytma (allegoriýa) häsiýetli çeper eserdir. Bu roman häzire çenlem Ispaniýada Migel de Serwantesiň “Don Kihotyndan” soň, ikinji iň meşhur çeper eser hasaplanyp gelyär. Hekaýalar